

ישראל שורק

לשובחו של
דון קישוט

שארטסטוק

מתי ניהלתם מלחמה נגד טחנות רוח? וכי חסרות טחנות רוח בעולמנו? הסמארטפון הממכר הזה, הזמן שטס וטס, הסגידה לחשיבה יצירתית ולפתרון בעיות, העובדה שטראמפ נבחר לנשיאות ארצות הברית, העובדה שחם מדי בקיץ, שיש בעולם מחלות ומוות, שקשה לדבר בלי צפצופי רקע ושנעשה קשה מאוד להסתפק במועט. בעולם כזה דון קישוט הוא דמות נוסכת השראה

1 בשנת 1605 יצא לאור בספרד חלקו הראשון של הרומן "דון קישוט" (דון קיחוטה, כפי שמבטאים זאת בספרדית מודרנית). בשנת 1615 יצא לאור החלק השני. כבר ארבע מאות שנה, משך הזמן שבני ישראל שהו במצרים, דון קישוט הוא שם נרדף למי שלוחם מלחמות שווא למען הצדק, למי שנאבק באופן חסר תוחלת בשרירות לב ובחמדנות, למי שמסרב להבין שהעולם ציני ובני האדם אנוכיים ולמי שרוצה, באיוולתו, לשים קץ לכל סבל מיותר בעולם.

2 בעבר הלא רחוק, כאשר פוליטיקאים התעמתו עם דברים מביכים שהם עצמם אמרו, הם נהגו להשיב: "דבריי הוצאו מהקשרם". המשפט הזה הפך לקלישאה, ופוליטיקאים שאינם רוצים שיעשו מהם צחוק נמנעים ממנו. אבל אם יש להם שכל הם בטח חושבים אותו, כי הוא נכון. הפוליטיקאים צודקים. דבריהם כמעט תמיד מוצאים מהקשרם. אין בזה שום דבר מפתיע. כמעט

כל ציטוט הוא הוצאה של דברים מהקשרם. בזמננו, לא רק פוליטיקאים סובלים מאותה תרבות של הוצאה מן ההקשר, אלא כמעט כל מי שפעיל ברשתות חברתיות.

3 בנוגע לאותה מלחמה מפורסמת שניהל דון קישוט בטחנת הרוח, מלחמה שעוד נחזור אליה: ובכן, היא הוצאה מהקשרה. אני רוצה לשכנע אתכם שדון קישוטיות בכלל היא הוצאה מן ההקשר של רעיון נשגב. אני רוצה לשכנע אתכם שלהיות דון קישוט הוא ייעוד נעלה ולא מגוחך, ראוי להערצה ולא ללעג, שדון קישוט הוא אמנם פאתטי אבל גם אדם מעורר השראה.

4 לפעמים הוצאה מן ההקשר או ציטוט חלקי בלבד מעוותים מאוד את הכוונה ואת המשמעות של התמונה השלמה. התכווננו למשל במשפט המפורסם המיוחס לקרל מרקס: "הדת היא אופיום להמונים". בדרך כלל משתמשים בציטוט הזה כדי ללעוג לדת ולדתיים ולא להאליה שמאמינים בכל מיני אמונות מנחמות (שיש אלוהים, שיש שכר ועונש, שקיים העולם הבא). אבל אילו היו מרבית המצוטטים קוראים את החלק השני של המשפט, הם היו מבינים את טעותם. כך כתב קרל מרקס הצעיר לאביו: "הדת היא (אמנם) אופיום להמונים, אבל היא לבו של עולם חסר לב ונשמתו של עולם שאיבד את נשמתו". אופיום להמונים טוב יותר ממצב שבו לא נשקפת נחמה לבני האדם ושבנו, כמו בעולם הקפיטליסטי של מרקס, רק האינטרס האנוכי העירום קובע את פעילותנו.

5 כמה פרטים על דון קישוט: רזה וגבוה, כבן חמישים, מתגורר בכפר במחוז לה מאנצ'ה בספרד. האורח ההגון הזה התמכר לקריאת סיפורי אבירים. כמו ילדים שמושפעים מהארי פוטר בצורה מוגזמת, דון קישוט פיתח אובססיה של ממש לרעיון האבירות. כידוע, האבירים הקרישו את חייהם למלחמה למען גבירתם – שייצגה את הטוב, היפה, האצילי, הצודק וההרמוני בעולם. האבירים בספריו של דון קישוט נאבקו בכוחות אופל, במכשפים רעים, במלכים חמדנים ובצבאות הרשע כולם. הם בוז לתענוגות הגוף ולתפנוקים מכל סוג. מלאכתם היתה קרב. שלומם היה ניצחון.

6 דון קישוט לא רק הושפע מספרי האבירים. הוא אפשר להשראתם להלחל לכל תא בגופו ולכל נים בנפשו. הוא הפנים לא רק את ערכיהם, כי אם גם את גינוניהם, טקסיהם והרטוריקה שלהם. הפנטזיה, הרמיון, התשוקה, האמונה בנס, ההימנעות מעריכה של תחשיבי תוצאות הפכו לחלק מחייו ולמרכיבים בשיקול דעתו. דון קישוט הוא אדם השבוי במציאות מדומה. אבל העובדה הזאת, מה משמעותה? הוא חי בתודעה כוזבת ושקרית, אבל עולמו הדמיוני מעורר בו כמיהה מתמדת אל הטוב ואל ההרמוני. כאשר דון קישוט נלחם באויבים דמיוניים אנחנו יודעים שהוא הווה. אבל האם ההווה הזאת, כמו האופיום להמונים, אינה עדיפה על חיים מפוכחים, יבשושיים, מרירים וציניים אשר נמנעים מעימות עם המציאות בשם עקרון המציאות?

7 שלוש סגולות יש בו בדון קישוט שהן מקור של השראה בעולם הדיממדי. הראשונה, נכונותו לפעול בעולם למען הטוב ובשם הטוב בלי קשר לסיכויי ההצלחה. השנייה, היכולת לשלב באופן מלא חן והומור בין מחוות כבוד וטקס לבין כנות ובין שגרת יומיום ברוכה לבין מעשים גדולים וכבירים; השלישית, אומץ לב מסוג מיוחד: כזה שרואה בתבוסה רק תחנת ביניים ובשום פנים לא סוף פסוק.

8 הסגולה הראשונה היא נכונות לצאת למלחמה למען הטוב וכנגד כל הסיכויים. נכון יותר לומר, לצאת למלחמה בלי לחשוב כלל על סיכויי ההצלחה. דון קישוט הוא נציגו עלי אדמות של מוסר הכוונות, להבדיל ממוסר התוצאות השולט בכיפה בימינו. מלחמה בטחנות רוח היא ביטוי נעלה ומכמיר לב של אתיקה מונחית ערכים ושל מידות טובות. הלוואי שנצא יחד, אתם ואני, למאבקים נגד טחנות הרוח של חיינו, נגד הנפילים של דורנו; למשל, מוג האוויר הלוהט והלח בימי הקיץ, הסמארטפון, החשיבה היצרנית ופתרון הבעיות, הפערים הכלכליים, העובדה שיש בכלל אדמות פרטיות בעולם ויש בו גם כאבי שיניים ומחלות. כל מלחמה בטחנות רוח היא גם מלחמה בעד, כידוע. ומאחר שאותו שורש עברי המצוי במילה "מלחמה" מצוי במילה "לחם" ובמילה "הלחמה" (חיבור), יתחוויר לנו שלא כל מלחמה רעה ואלומה. מהאטמה גנדי, למשל, לחם בדרכי שלום נגד האלימות.

צאו רכובים על סוסים האבירים (אני ממליץ בחום על תחבורה ציבורית או הליכה ברגל) אל שדה הקרב של המלחמה בעוול, המאבק במובן מאליו, בקלישאות ובניכור

9 הסגולה השנייה נחלקת לשתי סגולות משנה: האחת, אותו שילוב עדין בין כנות נוקבת לבין מחוות וטקסים. דון קישוט, ממש כמו קונפוציוס ועזרא סימן טוב (גיבורו של חיים סבתו) מוכיח שאותנטיות משתלבת יפה עם חיים מלאי גינונים, שכללי נימוס וטקסים עולים בקנה אחד עם כנות נוקבת. כאלה הם חיי האביר. כשם שכללים המורים של כתיבת סונטה או קונצ'רטו לחליל אינם חוסמים יצירתיות אלא להפך, כך גינוני הטקסים אינם מגבילים את הרמיון והתשוקה אלא להפך. הדור שלנו לא המציא את התקינות הפוליטית. חיים מוסריים אמתיים הם חיים מלאי טקס ואף העמדת פנים. אנו למדים מנקודה זו שהעמדת פנים אינה מילה נרדפת למלאכותיות, אלא היפוכה הגמור. גם אנשים כנים והגונים יכולים להעמיד פנים.

10 המרכיב השני באותו שילוב מבורך כרוך בחיבור שבין שגרה מבורכת לבין התגייסות מיידית ליציאה משיגרה. אפילו מבלי להתבונן ביומן ולבטל פגישות. ישנן עוולות שנאבקים בהן בלי לשאול שאלות. כאשר רואים אדם רעב מאכילים אותו בלי לברר מאיזו עדה ומאיזה עם הוא ואין שואלים אותו אם יש לו אשרת שהייה; כאשר רואים אדם בוכה מנחמים אותו; כאשר פוגשים ילד מלא התלהבות מסיפור שקרא או מחידות מתמטיות, מוזמינים אותו לגלדיה ומשוחחים אתו במקום לחזור הביתה. האביר הוא פטריוט גדול והוא זקוק למולדתו ולשפת אמו כדי לקיים טקסים וכדי לשמור על זהותו. אבל הוא גם אורח העולם ושוחר הרפתקאות מחוללות טוב. אבירים אינם מבקשים לראות תעודת זהות כדי לנהוג בנדיבות עם זולתם. מורים אביריים אינם מניחים לילד שזקוק להם רק בגלל שמחוג הדקות בשעונם עומד על הספרה שלוש.

11 הסגולה השלישית: לחייך נוכח תבוסה. זו רק תחנת ביניים. איש אינו אוהב להפסיד ובטח לא האביר. נכון, הפסיכולוגיה מלמדת אותנו שכדי לשמר מוטיבציה של ילדים ללמידה עלינו לצייד אותם בשורה של ניצחונות לאורך הדרך. ואולם כדי להיות אביר על פי מורשתו של דון קישוט עלינו לשנות מצב תודעה. האומץ חשוב יותר מההצלחה (תוצאה טובה), מפני האומץ הוא עצמו סגולה מופלאה שעלינו לשמר בעולם. לכן הניצחון האמתי של האביר הוא הניצחון על עצמו: עצם התשוקה לצאת לקרב,

אוברן הפחד מן המגוון, מוכנות עד כדי תשוקה להיות בלתי פופולרי או בלתי מוכן. זהו הניצחון.

12 הדיאלוג עם העולם הוא דיאלוג מוצלח לא כאשר העולם משתנה, אלא כאשר הרוח נותרת איתנה דווקא כשהוא לא משתנה. דון קישוט מלמד שרוח איתנה פירושה מאבק לא רק בעולם, אלא גם בעוד העבה, באדישות, בהתנתקות מהכמיהה לתיקון עולם. האביר שומר על הילד שבו, על תמימותו ותקוותו, והוא מבקש בני ברית ילדותיים כמותו.

13 הבה נהיה בני ברית זה לזה, דון קישוטיים זה לזה. הניחו סיר בישול על ראשכם וקראו לו כובע פלדה. השאירו את הטלפון החכם בבית או השליכו אותו מעליכם. חפשו כלי נשק הולם (עט, שיחה, לחיצת יד איתנה, זרועות היודעות לחבק, עיניים התרות אחר עיניים). מצאו לכם בן ברית, את סנצ'ו פאנסה שלכם. חשבו על דולטיניאה דל טובוסו, גבירת לבבכם, שרק את אישורה אתם רוצים. ואז, צאו רכובים על סוסיכם האבירים (אני ממליץ בחום על תחבורה ציבורית או הליכה ברגל) אל שדה הקרב הבלתי נגמר של המלחמה בעוול, המאבק במונח מאליו, המאבק בקלישאות והמאבק בניכור. תהא חרבכם חיבוק שאין בו מן ההטרדה. יהא שריונכם חיוך מאיר פנים כלפי אנשים זרים וזעופי פנים.

14 העולם אינו מוכרח להשתנות. מוטב שאנחנו נשתנה. שימבורסקה כתבה שהיא מעדיפה את הגיחוך שבכתבת שירים על פני הגיחוך שבאי-כתיבתם. דון קישוט קורא לנו להעדיף את הגיחוך של מאבק חסר סיכוי על פני הגיחוך של השלמה כנועה עם המציאות.

15 אתם מוכרחים להודות שאהובתי היא האישה היפה ביותר בעולם.

דיאלוג עם העולם הוא דיאלוג מוצלח לא כאשר העולם משתנה, אלא כאשר הרוח נותרת איתנה דווקא כשהוא לא משתנה

בקופות "גל" ו"כלנית"

ניהול קופות גמל
לעובדי הוראה בע"מ

דמי הניהול נמוכים, והעמיתים – נהנים!

גל – החברה המנהלת את קופות הגמל,
"גל" ו"כלנית", פועלת שלא למטרות רווח.
בשנת 2015 דמי הניהול היו עד 0.21%, מהצבירה בלבד.
בעוד שהממוצע בקופות הפרטיות ובחברות ביטוח היה
מעל 0.7% מהצבירה ועוד כ- 1% מההפקדות.
אל תתנו לדמי הניהול ל"חסל" לכם את הרווחים...

"גל" ו"כלנית" - הקופות של הניצחון שלך

מוקד הקופה: 03-7706062 • פקס: 03-5155936 • אתר: www.galgemel.com • אי-מייל: GAL@fibi.co.il

האחריות לתוכן המודעות חלה על המפרסמים בלבד. הסתדרות המורים אינה נושאת בכל אחריות לאמור בהן.